

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

บทบาทของร้านค้าสารเคมีเกษตรต่อการสนับสนุนการผลิตลำไย
ตามแนวทางเกษตรดีที่เหมาะสม

ผู้เขียน

นางสาววรรณภรณ์ เกษมศรี

ปริญญา

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) เกษตรศาสตร์เชิงระบบ

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รศ.ดร. ธวัชชัย รัตน์ขเลิศ

ประธานกรรมการ

รศ.ดร. อารี วิบูลย์พงศ์

กรรมการ

บทคัดย่อ

มาตรการอาหารปลอดภัยและสุขอนามัยพืช มักมีการนำมาใช้เพื่อกีดกันสินค้านำเข้าทางการเกษตร ซึ่งรวมทั้งลำไยส่งออกทั้งสิ้น และแห่งของประเทศไทย เพื่อให้ได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด แนวทางเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) จึงถูกนำมาปรับใช้ แต่ความสำเร็จของ GAP นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้งเกษตรกร ภาครัฐ และเอกชน สำหรับฝ่ายหลังสุดนั้นมีร้านค้าสารเคมีเกษตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนั้นงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงจำนวน ตำแหน่งเชิงพื้นที่ การกระจายตัว การจัดลำดับร้านค้า และบทบาทของผู้ประกอบการสารเคมีเกษตร ต่อการผลิตลำไยตามแนวทาง GAP ดำเนินการศึกษาโดยศึกษาจากเอกสาร การสำรวจ และการสัมภาษณ์ภาคสนาม กลุ่มตัวอย่างที่เลือกคือ ผู้ประกอบการร้านค้าสารเคมีเกษตรจำนวน 145 ราย และเกษตรกรผู้ปลูกลำไยและใช้สารเคมีเป็นปัจจัยการผลิตจำนวน 100 ราย โดยสุ่มตัวอย่างจากร้านค้าและเกษตรกรในเขต จ.ลำพูน ทั้ง 8 อำเภอ และ 5 อำเภอใน จ. เชียงใหม่ ได้แก่ กิ่ง อ.ดอยหล่อ อ.จอมทอง อ.สารภี อ.สันป่าตอง และ อ.ฮอด ข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ระดับบทบาทโดยวิธี likert scale สำรวจและสัมภาษณ์ระหว่าง 20 มีนาคม – 18 เมษายน 2547 จากการสำรวจพบว่า ร้านค้าใน 5 อำเภอของ จ.เชียงใหม่ มีจำนวนทั้งสิ้น 65 ร้าน และ 111 ร้านใน จ.ลำพูน ร้านค้าจำนวนร้อยละ 82.1 จัดทะเบียนเป็นผู้ค้าวัตถุอันตรายและจำหน่ายปุ๋ยเคมีอย่างถูกต้องตามกฎหมาย จำนวนร้านค้าเพิ่มมากขึ้นในปี พ.ศ. 2544 ถึง

ร้อยละ 71.7 โดยกระจายตัวจากเมืองสู่ชนบทมากขึ้น แต่ส่วนใหญ่ยังคงตั้งอยู่ในเขตชุมชนหรือสถานที่สำคัญของอำเภอ รวมถึงบริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกพืชที่สำคัญ การจัดขนาดของร้านค้าได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ ร้านค้าขนาดเล็ก, ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จากการสำรวจพบว่า ร้านค้าสารเคมีส่วนใหญ่เป็นร้านค้าขนาดเล็ก และร้านค้าจำนวนร้อยละ 50 ไม่ได้จำหน่ายเฉพาะสารเคมีเกษตรเท่านั้น แต่ยังมีสินค้าอื่นขายร่วมด้วย เช่น อุปกรณ์เครื่องมือการเกษตร ยา และอาหารสัตว์ เมล็ดพันธุ์ผักและดอกไม้ รวมถึงสินค้าเบ็ดเตล็ด เป็นต้น สำหรับสินค้าที่มียอดจำหน่ายสูงสุด 5 อันดับได้แก่ ปุ๋ยเคมี สารฆ่าแมลง สารควบคุมชีวภาพพืช ปุ๋ยชีวภาพ และสารฆ่ารา ด้านสารฆ่าศัตรูพืชและสัตว์ที่เกษตรกรนิยมใช้ในการผลิตลำไยมากที่สุดคือ ไซเพอร์เมทริน (สารฆ่าแมลง) คาร์เบนดาซิม (สารฆ่ารา) และไกลโฟเซต (สารฆ่าวัชพืช) ซึ่งสารฆ่าศัตรูพืชและสัตว์เหล่านี้ยอมรับให้ใช้ได้ในการผลิตลำไยตามแนวทางเกษตรดีที่เหมาะสม นอกจากร้านค้าสารเคมีเกษตรจะเป็นแหล่งปัจจัยการผลิตแล้ว ยังเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญของเกษตรกรด้วยเช่นกัน สำหรับการศึกษาบทบาทของร้านค้าต่อ GAP ประกอบด้วยรายละเอียด 5 ส่วนได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายที่เกิดจากสารฆ่าศัตรูพืชและสัตว์, การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้สารฆ่าศัตรูพืชและสัตว์, การให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการปฏิบัติในการใช้สารเคมี, ความมีจรรยาบรรณของร้านค้า และการปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อมูลการสำรวจชี้ให้เห็นว่า ร้านค้ามีบทบาทระดับมากในแต่ละส่วน ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ร้านค้าสารเคมีเกษตรมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการสนับสนุนการผลิตลำไยตามแนวทาง GAP

Thesis Title The Role of Agrochemical Input Retailers on Supporting Good Agricultural Practice (GAP) of Longan

Author Miss Wannaporn Kasemsri

Degree Master of Science (Agriculture) Agricultural Systems

Thesis Advisory Committee Assoc. Prof. Dr. Tavatchai Radanachaless   Chairperson
 Assoc. Prof. Dr. Aree Wiboonpongse   Member

ABSTRACT

Food safety and phytosanitary were often a justification to hinder the exporting of agricultural products. Both dried and fresh fruit of longan, which are the important exported products of Thailand also confronted with this problem. For this reason, Good Agricultural Practice: GAP, was generated to satisfy the demand of importing countries. To accomplish the food safety of longan, farmers, government, and private sectors had to collaborate on this project. As the input suppliers, agrochemical retailers were the significant component of agricultural production. So, this research was interested in the role of agrochemical retailer on supporting GAP of longan. The study purposed to explore the number, location and distribution, as well as to classify the agrochemical retailers. Moreover, this exploration intended to define the role of these retailers on GAP. The methodology was started with secondary data collection, then, field survey and interview. The received data was analyzed by descriptive statistics, and likert scale for ranking the role of agrochemical retailer on GAP. 145 agrochemical retailers and 100 of longan farmers were collected as group samples. The study area was 5 districts of Chiang Mai, which were Doilor, Jomthong, Saraphi, Sanpatong, Hod and the 8 districts of Lamphun province. The survey and interview were progressed on 20 March to 18 May 2004. From the survey, there were 65 of agrochemical retailers in 5 districts of Chiang Mai and 111 in Lamphun. It was exposed that 82.1% of retailers were registered as the agrochemical traders legally. The numbers of retailers

were highly increased in 2001 about 71.7%. They extended from the center of the city to the rural area. Most of them still located in the center of districts and the growing area of the major economic crops. The agrochemical retailers were classified to three groups, which were small, medium and large size. The results were shown that most of the retailers were small. In addition to service and products, 50% of them were provided not only pesticides and agrochemical inputs but also agricultural utensils, food and animal drugs, seeds and groceries. According to considerable chemical commodities, the top 5 best selling groups were chemical fertilizer, insecticide, plant bioregulator, biofertilizer and fungicide. Pesticides which were widely used in longan production were cypermethrin (insecticide), carbendasim (fungicide), and glyphosate (herbicide). In addition, the entire mentioned pesticides were allowed to use in GAP of longan. Besides being input suppliers, it was noteworthy that retailers were the significant source of farmers' knowledge. As for the role of GAP in this study, it consisted of 5 sections, which were pesticide poisonous instruction of traders, retailers' participation on solving troubles concerning about pesticide, usage of pesticide instruction, traders' code of conduct and observing the law. From the exploration, it was found that the majority of agrochemical retailers showed the important role in all sectors. So, it could be summarized that the retailers played the significant role on supporting GAP of longan.